

часткового функціонування державних органів. Адже економіка України безпосередньо залежить від стану органів державної влади.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про запобігання корупції» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення: 02.06.2022)
2. Басанцов І.В. Розвиток державного фінансового контролю в умовах ринкової економіки України [Текст]: дис. д-ра екон. наук: 08.00.08 / Басанцов Ігор Володимирович; Сум. держ. ун-т. – Ірпінь, 2008. – 382 арк.: мал. – Бібліогр.: арк. 333–363.
3. Роз'яснення № 4 від 07.03.2022 щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно заходів фінансового контролю в умовах воєнного стану URL: <https://nazk.gov.ua/uk/documents/roz-yasnennya-4-vid-07-03-2022-shhodo-zastosuvannya-okremiyh-polozhen-zakonu-ukrayiny-pro-zapobigannya-koruptsiyi-stosovno-zahodiv-finansovogo-kontrolyu-v-umovah-voyennogo-stanu-podannya-deklaratsiyi-p/> (дата звернення 28.05.2022)
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 7 травня 2022 р. № 561 «Деякі питання здійснення державного фінансового контролю» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/561-2022-%D0%BF#Text>
5. Наказ Про затвердження Змін до Плану проведення заходів державного фінансового контролю Державної аудиторської служби України на II квартал 2022 року URL: [https://dasu.gov.ua/attachments/8286a444-a103-4ccc-8c60-400ff0e45b9c_%D0%BD%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7_77%20\(2\).pdf](https://dasu.gov.ua/attachments/8286a444-a103-4ccc-8c60-400ff0e45b9c_%D0%BD%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7_77%20(2).pdf) (дата звернення 28.05.2022)

Ключові слова: державний фінансовий контроль, державні органи, запобігання корупції, декларування.

Key words: state financial control, state bodies, prevention of corruption, declaration.

БІЛИЙ ВЕНІАМІН СЕРГІЙОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри політичних теорій*

ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ ПОЛІТИЧНИХ ДЕБАТІВ В ЕЛЕКТОРАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

Для демократії вкрай важливими є політичні дебати. Їх інституціоналізація в Україні відбувається протягом усіх років після здобуття Незалежності, але на заваді стає низка факторів – від радянської політичної спадщини до сучасної медіатизації політики та постмодерної гри розігрування смислів, що призводить до ірраціоналізації політики. Дебати, навпаки, спрямовані на пошук раціональної

відповіді на виклики сучасності. Як зазначає Д. Яковлев у статті «Політичні дебати як засіб раціоналізації політичної взаємодії»: «Основним критерієм перевірки політиків в умовах демократії виступає те, чи переконують вони громадян. Відповідно посилюються суспільні очікування від інформаційної «відкритості» політичного простору, з'являється впевненість, що більшість проблем можна викласти у дискурсивній формі та вирішити у ході діалогу. За таких умов актуалізується проблема раціоналізації політичного дискурсу, підвищення ваги раціональної аргументації... Дебати можна розуміти як змагання між політиками (краще у прямому ефірі), що мають особливу структуру та правила. У моделі змагального політичного діалогу особлива роль належить мас медіа, які виконують функцію посередника, спостерігача за дотриманням правил дебатов» [4].

Поступово в Україні відбувається інституціоналізація парламентських дебатів, але основну увагу громадськості прикуто до дебатів між політиками під час електорального процесу. Дебати не лише підвищують рівень зацікавленості громадян виборами, забезпечують високий рейтинг їх трансляції у масмедіа, а й формують поствиборчий порядок денний, впливають на ефективність поствиборчого процесу урядування.

Інституціоналізація політичних дебатів в електоральному процесі України пов'язана із президентськими виборами. Так, перші телевізійні дебати відбулись у 1994 році за тиждень до другого туру президентських виборів між Л. Кравчуком та Л. Кучмою. А вже у 1999 році дебатів взагалі не було. У 2004 році телевізійні дебати на «Першому Національному» проводились між усіма зареєстрованими кандидатами, а напередодні другого туру в прямому ефірі дебатували В. Ющенко та В. Янукович. У 2010 році на дебати з Ю. Тимошенко не з'явився інший кандидат – В. Янукович, що не завадило йому перемогти. У 2014 перед першим туром відбулись дебати серед 20 з 21 кандидатів на посаду Президента України, а другого туру не було – перемогу у першому турі здобув П. Порошенко [1]. Нарешті, у 2019 році політичні дебати вперше відбулись у незвичному форматі. Замість телевізійної студії штаби В. Зеленського та П. Порошенка погодили інший формат – на стадіоні. Це перетворило дебати між кандидатами на справжнє шоу. З одного боку, це значно посилює інтерес суспільства до виборів, а з іншого – завадило раціональній аргументованій дискусії.

Демократичний політичний процес неможливий без проведення дебатів між кандидатами. Відзначимо: «Очевидно, що демократизацію урядування не можна розглядати лише у контексті виборчих кампаній. Проте саме проведення регулярних і вільних виборів є необхідною умовою з точки зору ефективної управлінської діяльності у демократичному суспільстві... Логіка демократичних виборів передбачає альтернативність, яка характеризується змагальною відмінністю. Політична боротьба у виборчій кампанії виступає відкритою сферою інтерактивних символічних комунікацій агентів щодо влади, отримання якої дозволяє спрямувати зусилля на служіння громадській користі» [4].

Слід наголосити на необхідності дотримання правил політичних дебатів усіма учасниками (у даному випадку визначальною є функція модератора дебатів), а також – на раціональній аргументації сторін. Погодимося із українським дослідником О. Третьяком у тому, що політична аргументація виступає не тільки бажаним та гіпотетичним явищем політико-комунікативної сфери, але й наявним засобом реалізації правової дієздатності громадян ліберального суспільства [3].

Але головною вимогою дебатів є змагальність, адже дебати передбачають наявність конфлікту між різними точками зору, позиціями щодо вибору напрямку та шляхів реалізації внутрішньої та зовнішньої політики. Це повною мірою відноситься не лише до політичних дебатів, і не тільки у електоральному процесі.

Як зазначає Т. Койчева: «Існування протиріч, конфлікту природне для людини. Саме в конфлікті, як відомо, народжується істина, а із зіткнення думок – об'єктивне знання. Великий грецький мислитель Сократ намагався спровокувати суперечку з метою виявлення помилки співвітчизників. Його учень Платон записав свої ідеї у формі діалогів. Диспути між політичними діячами нерідко набували крайніх форм, були характерні для повсякденного життя античного світу. Формальну завершеність дебати набули до середньовіччя. Новий час – епоха становлення західної демократії, основний принцип якої – реалізація волі більшості за збереження прав меншості. Проте хто представляє цю більшість? Хто отримує мандат довіри суспільства? І знову виникають суперечки, диспути, дебати. Останні два-три століття суспільство встає на шлях демократії, діалогу й дебатів. Ця форма комунікації довела свою життєздатність та ефективність. В умовах сучасності тільки відкрите суспільство може існувати й розвиватись упродовж тривалого часу, пристосовуючись до швидких змін. Замкнуті системи, у яких панують повна однотайність і стабільність, а люди – слухняні виконавці рішень владної вертикалі, приречені на саморуйнування» [2].

Зрозуміло, що радянська тоталітарна політична система взагалі не передбачала дебатів. Ця традиція вертикальної ієрархічної політичної системи, яка намагається за будь-яку ціну уникати конфліктів та здійснення важливого політичного вибору (що обов'язково передбачає проведення широких суспільних дебатів) певною мірою зберігається й донині. Натомість, широкомасштабна військова агресія змінює ситуацію. Швидке та раціональне реагування на дії агресора, реалізація європейського вибору України потребує від політичного класу не уникнення дебатів, а, навпаки, їх реального впровадження у політичний та, ширше, суспільний дискурс. Визначальна роль у цьому процесі належить масмедіа. Політичні дебати у демократичних країнах не можуть обмежуватись електоральним процесом, а їх впровадження у політичне життя країни для прийняття раціональних управлінських рішень дозволить масмедіа виконувати функцію контролю над діями влади.

Список використаних джерел:

1. Історія дебатів між кандидатами в Президенти в Україні. Суспільне Чернівці. 4 квітня 2019 року. URL: <https://cn.suspilne.media/news/17053>
2. Койчева Т. І. Політичні та парламентські дебати в підготовці майбутніх професійних політологів. *Політикус*. 2017. Випуск 5. С. 57–61. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/polit_2017_5_14
3. Третяк О. А. Політична аргументація як засіб раціоналізації політичної комунікації: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. політ. наук: 23.00.01. Дніпропетровськ, 2004. 16 с.
4. Яковлев Д. В. Політичні дебати як засіб раціоналізації політичної взаємодії. *Актуальні проблеми політики*. 2010. № 40. С. 50–57. URL : <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/1152>

Ключові слова: дебати, інституціоналізація політичних дебатів, електоральний процес, масмедіа, політична раціональність.

Key words: debates, institutionalization of political debates, electoral process, mass media, political rationality.

БРИНЮК КАТЕРИНА ВАЛЕРІЙВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри політичних теорій*

ВПЛИВ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ НА ГЕНДЕРНІ ВИМІРИ УПРАВЛІНСЬКОЇ КОМУНІКАЦІЇ В ОРГАНАХ ВЛАДИ

Органи влади історично відігравали фундаментальну роль у побудові будь-якої держави. Україна не є винятком, що особливо підтверджується в умовах російсько-української війни. У процесі забезпечення ефективної діяльності даних органів під час дії воєнного стану важливого значення набуває управлінська комунікація, адже саме остання дає змогу швидко та результативно вирішувати нові, часто незвичайні завдання. Як й будь-які інші зв'язки в українському суспільстві в цей складний час, управлінська комунікація в органах влади зазнала змін, які в тому числі відобразились й на гендерних вимірах. З огляду на це, видається актуальним дослідити вплив російсько-української війни на гендерні виміри управлінської комунікації в органах влади.

Указом Президента України від 24 лютого 2022 року № 69/2022 з огляду «на військову агресію Російської Федерації проти України, а також задля забезпечення оборони держави, підтримання бойової і мобілізаційної готовності Збройних Сил України та інших військових формувань в нашій державі оголошено загальну мобілізацію» [3]. Однак, не зважаючи на те, що ст. 65 Конституцією України визначено «обов'язок кожного громадянина здійснювати Захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України» [1], існують й певні